

Kind-leergesprek

Laten we eerlijk zijn: in veel gesprekken die de leerkracht voert met een kind of een ouder is vooral de leerkracht aan het woord. Dit past niet bij een visie op onderwijs waarin kinderen en ouders daadwerkelijk mede-eigenaar van het leerproces zijn. Het team van Sbo Burgemeester Van der Puttschool in Geldrop is met dit gegeven aan de slag gegaan. In samenwerking met Hogeschool de Kempel hebben zij filmopnames gemaakt en die geanalyseerd om de kwaliteit van de kind-leergesprekken te verbeteren.

Doel van het project

Juf Judith en haar leerling Sem zijn met elkaar in gesprek en in de hoek van de spreekkamer staat een filmcamera op een statief. Het gesprek wordt opgenomen om het naderhand te kunnen analyseren met enkele teamgenoten die de zogenaamde kopgroep vormen. Het doel van dit project is dat kinderen, meer dan nu het geval is, mede-eigenaar zijn van het onderwijs. Het verbeteren van de kind-leergesprekken is daarbij een belangrijk middel. In verschillende rondes wordt gekeken naar filmopnames van gesprekken met kinderen. Dit gebeurt steeds vanuit

dezelfde vraag: Welke interventies van de leerkracht zijn bepalend voor de kwaliteit van een kind-leergesprek?

Meekijken met een kind-leergesprek

Al vanaf de eerste minuten van het gesprek intervineert Judith op een effectieve manier. Ze zegt bijvoorbeeld tegen Sem dat hij zijn map mag

Vincent Klabbers

Vincent Klabbers is als docent verbonden aan Hogeschool de Kempel in Helmond. Hij verzorgt landelijk workshops en trainingen over verschillende vormen van beeldbegeleiding. beeldbegeleiding.info

pakken en dat hij zoals altijd mag noteren hoe het vandaag gegaan is tijdens het speelkwartier. Met een kleurpotlood geeft Sem op een schaal van 1 tot en met 10 aan hoe tevreden hij is over zijn eigen gedrag tijdens de pauze. Hij geeft zichzelf een 8 en Judith vraagt aan Sem om te vertellen waarom hij zichzelf zo beoordeelt. Sem vertelt nu uitgebreid hoe zijn contact met andere kinderen is verlopen en ook waar het tot botsingen kwam. Het is overigens niet

vanzelfsprekend dat Sem zo uitbundig vertelt. Hij is meestal geen prater en vanwege zijn eigenheid heeft hij een plekje gekregen op deze school voor speciaal onderwijs. Het is zichtbaar dat Sem zich eigenaar voelt van dit gesprek. Dat heeft alles te maken met het vakmanschap van zijn leerkracht. De kopgroep spreekt de filmbeelden en benoemt de

invloed van de leerkracht op het verloop van het kind-leergesprek.

Het gesprek start voor Sem niet met praten, maar met doen. Hij geeft met een kleurpotlood aan in een balk hoe hij zijn eigen gedrag beoordeelt. Essentieel is dat dit handelen van Sem niet vooraf gebeurt, maar aan het begin van het gesprek zelf. Hierdoor ervaart het kind eigenaarschap. Het is zijn gesprek en de leerkracht volgt. De werkwijze is bekend. Er is een map met voldoende kopietjes en er zijn balken om in te kleuren. Er is ook een heldere afspraak over het aantal stempels dat leidt tot een beloning. Het kind ervaart structuur en dat geeft rust. De voorspelbaarheid hiervan maakt bovendien dat het kind ook een volgende keer zelfstandig het gesprek kan starten.

Het verwoorden van hoe de pauze is verlopen, is voor Sem nu geen probleem. De handeling van het inkleuren heeft hem hierop al voorbereid. In gedachten heeft hij namelijk zijn eigen score bepaald en daarvoor argumenten bedacht. Mentaal is hij even terug geweest op de speelplaats. Judith hoeft nu niet meer te doen dan vast te stellen dat het een 8 is geworden en te zeggen: 'Vertel eens...' Het kind reflecteert verder, is gericht op het doel en wordt steeds meer bewust bekwaam.

Vertelfoto

Judith heeft tijdens het gesprek een foto gemaakt. Ze laat het resultaat aan Sem zien. 'Weten je vader en moeder dat we vandaag een gesprek hebben?', vraagt ze. 'Zouden ze het leuk vinden om deze foto te zien? Ik kan er gemakkelijk een afdruk van maken.' Sem straalt als hij dit hoort. Hij zegt dat zijn ouders nog niet weten dat hij vandaag een gesprek heeft met zijn leerkracht. Judith vraagt door. 'Wat ga je ze vertellen over het gesprek wanneer je deze foto laat zien?' Om niets te vergeten, schrijft Sem een briefje

Welke interventies van de leerkracht zijn bepalend voor de kwaliteit van een kind-leergesprek?

aan zijn ouders. Daarin staat de kern van wat hij met zijn juf heeft besproken.

Het gebruiken van de vertelfoto tijdens de afronding van dit kind-leergesprek voegt veel toe. Het gesprek is nu vastgelegd in beeld en in tekst. Daarmee is het resultaat van vandaag geborgd. Een kopie van de vertelfoto wordt bewaard zodat er later naar verwezen kan worden. Het ver-

bindt de kind-leergesprekken met elkaar en biedt opnieuw structuur. Sem is ook tijdens de afsluiting van het gesprek in hoge mate eigenaar van zijn leerproces. Hij staat immers zelf op de foto en het is zijn eigen brief. Hij rondt het gesprek af met een trots gevoel. Dit maakt dat hij op positieve wijze verder zal werken aan het doel van de gehele gesprekkenreeks.

De vertelfoto is ook een middel voor de leerkracht om dit gesprek met het kind te verbinden met een gesprek met de ouders van het kind. Wanneer het werk van hun kind op tafel ligt, is dat een fijne start van een gesprek. De ouders zullen ervaren dat hun kind echt gezien wordt door de leerkracht, en dat scheidt verbondenheid en versterkt de relatie. Met een vertelfoto is het eenvoudig om ouders als eerste spreektijd te geven en daarmee eigenaarschap.

Met dank aan Sem en aan de koplopers Anne, Erna, Noortje en Judith.

De personen op de foto's komen niet voor in dit artikel.

Schoolontwikkeling met beeldbegeleiding

Het aanwezige vakmanschap van de leerkrachten was het vertrekpunt bij het ontwikkelwerk. Er is gewerkt in een cyclus die bestond uit het voeren van gesprekken en het analyseren van de filmopnames door de kopgroep. Kijkend en luisterend naar het beeldmateriaal, ontstond allereerst een ongeordende lijst met interventies. De kijkwijzer groeide daarna van het ene concept naar het andere door tot de huidige versie.

Door steeds met elkaar in gesprek te gaan aan de hand van filmbeelden, blijft het gesprek geënt op de praktijk en gericht op het handelen van de leerkracht. En om verbetering van dat laatste gaat het uiteindelijk.

Kijkwijzer als baken

Tijdens het gesprek kan de kijkwijzer helpen om te zien en te horen of het kind zich eigenaar voelt en op een doelmatige wijze leert. Daartoe moet de leerkracht zorgen voor relatie en structuur. Hij moet het kind helpen bij zelfreflectie en bij het borgen van leerresultaten. Ook de verbinding tussen dit kind-leergesprek en gesprekken van de leerkracht met ouders is van belang.

Deze kijkwijzer is een middel om op hoofdlijnen te sturen op de kwaliteit van de gesprekken van leerkrachten met kinderen. De eigenheid van een school, een leerkracht of een kind kan een goede reden zijn om een kijkwijzer op maat te maken. In de rechterkolom van de kijkwijzer is hier ruimte voor.

Vertelfoto met briefje maken

Combineer de vertelfoto met het briefje aan de ouders. Kopieer of print de foto bijvoorbeeld op een A4'tje en zorg ervoor dat op dat A4'tje naast of onder de foto een schrijfvak is waarop het kind het

briefje aan zijn ouders kan schrijven of plakken.

Foto's bewerken kan bijvoorbeeld met *Adobe Photoshop*.

In september 2014 is het project Samen opleiden tussen Peel en Maas en Dommel en Aa officieel gestart. Hierin werken zestien basisscholen samen met Hogeschool de Kemel in Helmond aan actuele thema's, zoals omgaan met verschillen, opbrengstgericht werken, ouderbetrokkenheid, pesten en de begeleiding van beginnende leraren. Sbo Burgemeester Van der Puttschool in Geldrop is een van deze zestien scholen.

Toekomstgericht

Wanneer dit artikel verschijnt, is het team van de Van der Puttschool nog volop bezig met de volgende stap in dit project. Dat is het verfijnen van de huidige kijkwijzer en het ontwikkelen van een nieuwe kijkwijzer voor leerkrachten over het voeren van een ouder-kindgesprek. Ook hierbij wordt beeldbegeleiding gebruikt om van elkaar te leren en om als team bewust bekwaam te worden. Het collectieve doel is te groeien naar een school waarin ouders en kinderen zich mede-eigenaars voelen over de kernzaken in het onderwijs. Dit hoort bij de visie van de school en het is een speerpunt in het beleid van de komende jaren.

Kijkwijzer Kindleergesprek

Notities

Relatie

Het kind voelt zich gezien en gehoord.

- De leerkracht zorgt voor
  - Oogcontact
  - Uitnodigende houding
  - Opstelling schuin naast elkaar
  - Kopje thee, high five etc.

Eigenaarschap

Het kind heeft invloed op het gesprek en het leerproces.

- De leerkracht biedt
  - Stiltes als denktijd
  - Activerende werkvormen
  - Keuze in doelen
  - Keuze voor beloning

Doelgericht

Het kind ziet de relatie tussen het gesprek en het behalen van leerdoelen.

- De leerkracht benoemt
  - Leerdoel en tussendoelen
  - Relevantie van het leerdoel
  - Relatie tussen activiteit en doel

Structuur

Het kind voelt zich ondersteund door afspraken en werkvormen.

- De leerkracht benoemt
  - Tijdsplanning
  - Werkwijze
  - Leerwinst in de tijd

Bewust bekwaam

Het kind krijgt zicht op eigen kwaliteiten en ontwikkelt competentiegevoel.

- De leerkracht benoemt
  - Voornamelijk kwaliteiten
  - Gedrag tijdens het gesprek
  - Gedrag in en om de school
  - Gevoel

Borgen

Het kind legt behaalde leerresultaten vast.

- De leerkracht faciliteert
  - Vastleggen van leerresultaten
  - In beeld brengen van proces
  - Verbinden met ouderkindgesprek

De kijkwijzer Kindleergesprek is ontwikkeld door SBO Burgemeester vd Puttschool in Geldrop en Hogeschool de Kemel in Helmond. Tijdens het tweede ontwikkeljaar van het project Samen Opleiden werken we verder aan deze kijkwijzer. We streven er naar om de rol en het handelen van het kind tijdens het kindleergesprek nauwkeuriger te gaan benoemen.

Kijkwijzer kind-leergesprek